

Witold Nierzwicki

Etykietowanie środowiskowe w hotelarstwie

Wstęp

Działalność gospodarcza człowieka, a nawet samo jego bytowanie, nigdy nie były obojętne dla środowiska przyrodniczego. Dopiero jednak w połowie XX w. zaczęto sobie użysławiać, że wpływ tej działalności może tak dalece wpłynąć niekorzystnie na środowisko, że jego stan może stać się barierą wzrostu gospodarczego i zagrożeniem dla zdrowia człowieka. Początkowo niekorzystny wpływ na środowisko wiązano ze sferą produkcji materialnej. Obecnie jest oczywiste, że także sfera usług, w tym usługi turystyczne, ma swój udział w degradacji środowiska.

Rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństw (a więc także turystów) stworzyła presję z jednej strony na władze publiczne, a z drugiej na przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne. Przedsiębiorcy ci muszą nie tylko uwzględniać przepisy prawa dotyczące ochrony środowiska, ale także coraz częściej sami podejmują działania niewymagane przez przepisy prawa, ale chętnie widziane przez świadomych ekologicznie klientów, także po to, żeby poprawić pozycję konkurencyjną przedsiębiorstwa na rynku. Dotyczy to przede wszystkim hotelarstwa i gastronomii.

Ocenia się, że w skali świata ok. 35% hoteli realizuje różne programy związane z ochroną środowiska (Kasprzak 2006). Te najbardziej kompleksowe sprowadzają się do wdrażania w hotelach systemów zarządzania środowiskowego spełniających wymagania albo normy ISO 14 001¹ albo rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady znanego

¹ ISO 14 001:2004 *Systemy zarządzania środowiskowego, wymagania i wytyczne stosowania*.

pod akronimem EMAS². Wdrożenie tych systemów jest jednak często skomplikowane, czasochłonne, związane ze znacznymi kosztami.

Dlatego wiele hoteli podejmuje działania o skromniejszym zakresie. Wśród nich wymienić należy także takie, które umożliwiają zdobycie tak zwanych etykiet środowiskowych (używając języka normy ISO 14 024³) lub znaków ekologicznych (używając języka codziennego). Ponieważ hotelarstwo polskie nie wypracowało sobie własnego etykietowania środowiskowego⁴, warto więc zwrócić uwagę od razu na znak ponadnarodowy, europejski Ecolabel, zwany także Margerytką.

Ecolabel

Unijne oznakowanie ekologiczne wprowadzono w 1992 r., a obecnie przyznawane jest ono na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z 2000 r.⁵ Oznakowanie to może być przyznawane produktom (a więc towarom i usługom) dostępnym na obszarze Wspólnoty Europejskiej, odpowiadającym podstawowym wymogom środowiskowym. Wśród grup produktów, których oznakowanie to może dotyczyć, znajdują się także usługi hotelarskie, a kryteria (wymogi) środowiskowe, które usługi te powinny spełniać, ażeby uzyskać prawo do oznakowania ekologicznego, zostały sformułowane w decyzji Komisji⁶.

Kryteria te zostały podzielone na dwie grupy: obowiązkowe i fakultatywne. Jeżeli chodzi o te ostatnie, to hotel powinien spełniać tylko niektóre z nich. Kryteria zostały tak sformułowane, żeby ich spełnienie oznaczało ograniczenie zużycia energii, wody, ilości wytwarzanych odpadów,

² Rozporządzenie (WE) nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z 19 marca 2001 r. dopuszczające dobrowolny udział organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie, O.J. L 114, 24/04/2001.

³ ISO 14024:1999 Etykiety i deklaracje środowiskowe; etykietowanie środowiskowe I typu, zasady i procedury.

⁴ W Niemczech mamy np. znak Viabono, w Szwajcarii Zielony Kozioł, w krajach nordyckich Niebieski Łabędź.

⁵ Rozporządzenie (WE) nr 1980/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 lipca 2000 r. w sprawie zrewidowanego programu przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego, O.J. L 237/1 21/9/2000.

⁶ Decyzja Komisji z dnia 14 kwietnia 2003 r. ustanawiająca ekologiczne kryteria przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego usługom hotelarskim, notyfikowana jako dokument C(2003) 235, O.J. L102/82 24/4/2003.

a także sprzyjało wykorzystywaniu surowców odnawialnych i substancji mniej szkodliwych dla środowiska oraz wspierało informację i edukację ekologiczną. Aby jednak lepiej zrozumieć, o co chodzi w tych wymaganiach, trzeba zapoznać się w zarysie ze szczegółami.

Jeżeli chodzi o kwestię **energii**, to udział energii elektrycznej (do oświetlenia, ogrzewania pokoi i ciepłej wody) ze źródeł odnawialnych wynosi co najmniej 22% (jeżeli jest dostęp do rynku oferującego taką energię), jeżeli źródłem energii są oleje ciężkie lub węgiel, to zawartość siarki w tych paliwach nie może przekraczać 0,2%. Tak zwana skuteczność kotłów grzewczych wynosi co najmniej 90%, systemy klimatyzacyjne mają klasę efektywności energetycznej co najmniej B, wszystkie okna w pokojach mają odpowiednio wysoki stopień izolacji termicznej. Jeżeli ogrzewanie lub/i klimatyzacja nie wyłączają się automatycznie przy otwarciu okien, to umieszcza się informację przypominającą gościom o konieczności zamykania okien. Jeżeli nie ma automatycznego wyłączenia światła w pokojach, to umieszcza się informację przypominającą gościom o konieczności wyłączenia światła przy wychodzeniu z pokoju. Według kryteriów 60% wszystkich żarówek w pomieszczeniu i 80% żarówek umieszczonych w takim miejscu, w którym będą najprawdopodobniej włączone przez pięć godzin dziennie, mają efektywność energetyczną klasy A. Wszystkie sauny mają regulator czasowy.

Jeżeli chodzi o **gospodarkę wodną**, to kryteria są następujące: przepływ wody przez krany i prysznice nie przekracza 12 litrów na minutę, w łazienkach i toaletach znajduje się odpowiednia informacja dla gości, w jaki sposób należy oszczędzać wodę, każda toaleta jest wyposażona w kosz na odpady, a gości zachęca się do korzystania z tego kosza zamiast wrzucania odpadów do toalety, pisuary są wyposażone w spłukiwanie ręczne lub automatyczne, przy czym nie więcej niż pięć pisuarów może być spłukiwanych jednocześnie, personel sprawdza codziennie nieszczelności w instalacjach, a gości zachęca się do informowania o takich nieszczelnościach, goście są informowani o polityce ochrony środowiska, zgodnie z którą ręczniki i prześcieradła są wymieniane na życzenie bądź raz w tygodniu w hotelach niższej klasy, bądź dwa razy w tygodniu w hotelach wyższej klasy, podlewanie roślin i ogrodów odbywa się wcześniej rano lub po zachodzie słońca. Hotel oczyszcza ścieki w całości (chyba że jest podłączony do lokalnej oczyszczalni) oraz

występuje do administracji lokalnej o udostępnienie planu gospodarki ściekami i, jeżeli taki plan istnieje, to go przestrzega. Środki odkażające używane są wyłącznie w miarę potrzeby, tak aby przestrzegać wymagań prawnych dotyczących higieny, a personel jest szkolony w celu nieprzekraczania zalecanej dawki detergentów i środków odkażających.

Kryteria odnoszące się do **gospodarki odpadami** wymagają: segregowania odpadów przez gości, którym dostarcza się odpowiednie zbiorniki zgodnie z lokalnymi systemami segregacji, personel segreguje odpady niebezpieczne umieszczone w wykazach, zgodnie z przepisami prawa, personel segreguje odpady na kategorie, które są obsługiwane osobno przez odpowiednie zakłady zarządzające odpadami. Jeżeli zakłady te nie składują odpadów na terenie hotelu lub w pobliżu, to hotel zapewnia transport do właściwego miejsca. W pokojach i restauracjach nieużywane są następujące produkty jednorazowego użytku: preparaty toaletowe zawierające jedną porcję (szampony, mydła itp.) oraz kubki, talerze i sztućce.

Kryteria wymagają ponadto wyodrębnienia w pomieszczeniach ogólnodostępnych miejsc wolnych od dymu tytoniowego oraz informowania gości o możliwości dojazdu do hotelu oraz okolicznych miejsc za pomocą transportu publicznego.

Oprócz kryteriów dotyczących trzech wyżej podanych obszarów, Decyzja Komisji formułuje szereg kryteriów dotyczących **zarządzania** hotelem. Kryteria te wymagają, aby: wszystkie urządzenia używane w celu dostarczenia usług hotelarskich były serwisowane zgodnie z przepisami, a usługi te były wykonywane przez wykwalifikowanych pracowników. Konserwacja i serwisowanie kotłów grzewczych przeprowadzane są co najmniej raz w roku według norm krajowych lub CEI, raz w roku sprawdza się wydajność kotłów.

Zarząd posiada politykę ochrony środowiska i opracowuje prostą deklarację tej polityki oraz program działań realizacji polityki, hotel udziela personelowi informacji i zapewnia szkolenia w celu stosowania działań środowiskowych oraz w zakresie podniesienia świadomości zachowań przyjaznych dla środowiska, goście otrzymują informacje o polityce środowiskowej oraz o podjętych działaniach (informacja ta jest wręczana w recepcji i umieszczana w widocznych miejscach), hotel ma procedury zbierania i monitorowania danych na temat ogólnego zużycia energii

z rozbiem na poszczególne składowe (ogrzewanie, oświetlenie) oraz zużycia wody, przy czym dane te przedstawiane są także jako zużycie na jeden nocleg i na jeden metr kwadratowy powierzchni wewnętrznej. Hotel posiada także procedury zbierania i monitorowania danych na temat zużycia chemikaliów oraz wytworzonej ilości odpadów (także te dane podaje się w odniesieniu do jednego noclegu i jednostki powierzchni).

Niezależnie od podanych powyżej kryteriów obligatoryjnych, podmioty ubiegające się o zgodę na używanie Ecolabel powinny spełniać przynajmniej niektóre z wymagań fakultatywnych. Ich łączna liczba wynosi 46. Za spełnienie określonego wymagania fakultatywnego uzyskuje się określoną w decyzji komisji liczbę punktów, przy czym minimalna liczba punktów, którą trzeba uzyskać wynosi 16,5. Jeżeli jednak podmiot świadczący usługi hotelarskie oferuje także usługi restauracyjne (wystarczy śniadanie), rekreacyjne (sauny, baseny i inne) oraz ma tereny zielone, to minimalna liczba punktów zostaje zwiększona o 1 punkt dla każdej z tych dodatkowych usług, a więc może osiągnąć wartość 19,5. Szczegółowy wykaz kryteriów fakultatywnych i zasad punktowania podaje cytowana już decyzja komisji.

W tym miejscu, tytułem przykładu, podano tylko wybrane informacje. I tak, największą liczbę punktów, to jest do 4 punktów, można uzyskać, jeżeli 80% stosowanych w hotelu detergentów do naczyń zmywanych ręcznie, zmywanych mechanicznie, stosowanych do prania oraz 80% środków czyszczących ma wspólnotowe lub krajowe oznakowanie ekologiczne typu I według klasyfikacji ISO (po 1 punkcie dla każdej kategorii). 3 punkty można uzyskać za rejestrację w systemie EMAS. 2 punkty można uzyskać za wytwarzanie energii elektrycznej z siły wiatru lub baterii fotowoltaicznych, za systemy odzyskiwania ciepła, za zabudowę zgodną z zasadami architektury bioklimatycznej, za kompostowanie odpadów, za niesprzedawanie napojów w puszkach jednorazowego użycia, za nieużywanie do śniadań opakowań zawierających jedną porcję, za zbieranie za pomocą separatorów tłuszczów stosowanych do smażenia i głębokiego smażenia, za oddawanie zużytych mebli i wyrobów włókienniczych na cele charytatywne lub do innych związków zbierających i redystrybuujących takie towary, za oferowanie co najmniej jednego z napojów (chodzi o napoje bezalkoholowe, wodę i piwo) w butelkach wielokrotnego użycia. Za wszystkie pozostałe kryteria (34) można uzys-

kać 1,5 lub 1 punkt za każde kryterium. Zarówno dla kryteriów obligatoryjnych, jak i fakultatywnych, decyzja komisji podaje zasady oceny i weryfikacji spełniania kryteriów.

Procedura

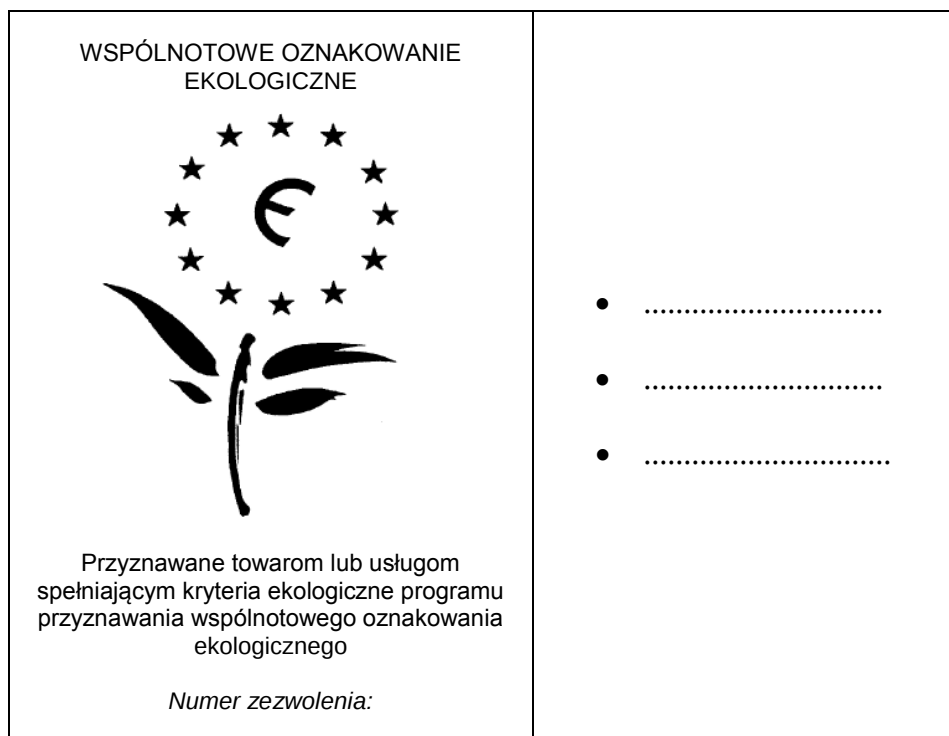
Zgodnie z cytowanym już rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady, wszystkie państwa członkowskie Unii powołują tzw. właściwy organ odpowiedzialny za wykonywanie zadań związanych z oznakowaniem ekologicznym. W Polsce organem tym jest Polskie Centrum Badań i Certyfikacji SA i do tego organu powinny zgłaszać się podmioty zainteresowane uzyskaniem prawa do używania znaku. Organ ten służy pomocą w zakresie dostarczenia materiałów informacyjnych.

Po złożeniu wniosku o zgodę na używanie oznakowania Ecolabel, należy wnieść opłatę, która nie podlega zwrotowi. Jej wysokość w zasadzie nie może być mniejsza od 300 euro i większa od 1300 euro. Dla usług hotelarskich przewidziane są jednak specjalne upusty. Upust dla mikroprzedsiębiorstw (liczba zatrudnionych nie przekracza 10 osób) wynosi aż 75%, natomiast dla małych i średnich przedsiębiorstw hotelarskich wysokość opłaty zmniejsza się co najmniej o 25%.

Właściwy organ ocenia wnioski i jeżeli okaże się, że kryteria ekologiczne są spełnione, to przesyła wnioskodawcy umowę wraz z załącznikami. Zawarcie tej umowy upoważnia wnioskodawcę do umieszczenia wspólnotowego oznakowania ekologicznego Ecolabel na materiałach informacyjnych i reklamowych hotelu (rys. 1). Oznakowanie to składa się z dwóch części, przy czym w ramce nr 2 podaje się informacje o przyczynach przyznania oznakowania ekologicznego, z tym że informacje te muszą dotyczyć co najmniej jednego, ale nie więcej niż trzech rodzajów oddziaływania na środowisko.

Za używanie tego oznakowania wnioskodawca uiszcza opłatę roczną, zależną od wielkości sprzedaży. Dla usług hotelarskich wspomniana już decyzja Komisji określa, że cena usługi w przypadku zakwaterowania stanowi średnią opłatę, jaką gość wnosi za nocleg, włączając wszystkie usługi, za które nie płaci się oddzielnie. Podstawowa roczna opłata jest obliczana jako 0,15% iloczynu tej ceny i liczby noclegów, pomniejszonego o 50%. Niektóre podmioty mogą uzyskać obniżki (np. małe

i średnie przedsiębiorstwa – upust 25%, za posiadanie systemu EMAS – upust 15% i inne). Organ ma prawo bieżącego monitorowania spełniania kryteriów ekologicznych, a po wygaśnięciu umowy przedsiębiorstwo nie może stosować tego oznakowania.

Ramka nr 1

Ramka nr 2

Rys. 1. Wzór wspólnotowego oznakowania ekologicznego Ecolabel na materiałach informacyjnych i reklamowych

Fig. 1. The EU Ecolabel on the information and advertising materials

Oznakowanie Ecolabel w praktyce

Decyzja Komisji określająca kryteria ekologiczne dla usług hotelarskich weszła w życie 1 maja 2003 r. Oznakowanie Ecolabel nie ma więc zbyt długiej historii i stosunkowo nieznaczna liczba przedsiębiorstw hotelarskich może się obecnie pochwalić tym oznakowaniem. Liczbę

hoteli w Europejskim Obszarze Gospodarczym ocenia się na ponad 150 000. Z tej liczby tylko 85 hoteli (według stanu na maj 2007 r.) ma prawo używać Ecolabel. Na pierwszym miejscu, z liczbą 25 hoteli, są Włochy, a na drugim miejscu jest Irlandia z 11 hotelami. W Polsce jest tylko 1 hotel, który ma prawo do oznakowania Ecolabel – jest nim hotel Topaz w Poznaniu.

Wydaje się jednak, że ta skromna liczba wynika nie tylko z krótkiej historii tego oznakowania, ale także dużej popularności narodowych znaków ekologicznych. Polskie hotelarstwo jest w sytuacji specyficznej, gdyż nie dopracowało się znaku narodowego, powszechnie znanego. Według opinii ekspertów, Polskę czekają lata boomu hotelowego. Rosnąca liczba hoteli będzie zwracała uwagę społeczną także na ich oddziaływanie na środowisko, a klienci – szczególnie z krajów o większej wrażliwości ekologicznej – będą w decyzjach o wyborze hotelu kierowali się w coraz większym stopniu informacją o „ekologiczności” hotelu⁷. Oznakowanie ekologiczne może w istotny sposób wpłynąć na postrzeganie hotelu na rynku i na jego pozycję konkurencyjną. Brak powszechnego polskiego oznakowania ekologicznego hoteli może być szansą na wprowadzenie w Polsce od razu oznakowania europejskiego.

Literatura

- Decyzja Komisji z dnia 14 kwietnia 2003 r. ustanawiająca ekologiczne kryteria przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego usługom hotelarskim notyfikowana jako dokument C(2003) 235, O.J. L102/82 24/4/2003.*
- ISO 14 001:2004 Systemy zarządzania środowiskowego, wymagania i wytyczne stosowania.*
- ISO 14024:1999 Etykiety i deklaracje środowiskowe; etykietowanie środowiskowe I typu, zasady i procedury.*
- Kasprzak K., 2006, *Ochrona środowiska w hotelach – wybór problemów*, Południowo-Wschodni Oddział Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej z siedzibą w Rzeszowie, Zesz. Nauk., 7.
- Kepplinger D., 1999, *Gibt es den Grünen Gast?*, WU Wien, Institut für Tourismus und Freizeitwirtschaft.

⁷ Jak wynika z badań, prawie 50% gości hotelowych uznaje oddziaływanie ekologiczne hotelu za bardzo ważne, szczególnie dotyczy to gości z Niemiec, Austrii, Wielkiej Brytanii i Francji (Kepplinger 1999).

Rozporządzenie (WE) nr 1980/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 lipca 2000 r. w sprawie zrewidowanego programu przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego, O.J. L 237/1 21/9/2000.

The environmental labelling in hotel industry

Summary

The reduction of negative impact of the hotel industry on environment is no longer an option, it is a necessity. However, the implementation of the environmental management systems according to ISO 14000 or EMAS entails remarkable costs. Therefore, a simpler approach using the environmental labelling seems to be in many cases more appropriate. The Polish hotel industry has not elaborated a national labelling system. It seems therefore reasonable for the industry to start with the labelling system of the European Union, so called Ecolabel. The paper presents requirements that have to be fulfilled to have right to use the Ecolabel in the hotel business activity.

Translated by Witold Nierzwicki